

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. O ljubezni. — Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. — Pedagoški razgled. — Poročilo o pošiljatih itd. Ocene. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Natečaj.

O ljubezni.

(Konec.)

III.

Obrnimo svoje oko od uzorov, ki plavajo visoko nad nami in oglejmo si še enkrat človeštvo ter premislimo, kakošno je. — Naslikali smo ga iz stališča ljubezni, iz stališča, po kojem se sreče sôdi, pogledali smo prav njegovo črno, da najbolj črno stran, našli mnogo slabega, mnogo gnjilega. Ne trdimo, da bi bilo vse tako; morda je kaj boljše. Bog, da bi bilo! Izvestno pa je, da še dokaj dobrega v prostem nepopačenem našem narodu biva. Marsikatero dobro jedro leži, a osamljeno je, nihče ne daje mu hrane: dobre zdrave zemlje, — in če je ima, nihče mu ne priliva, da bi kalilo, vzrastlo in postalo krepko drevo. Večkrat se dobra kal zaduši, malo drevesce izrune, kolikrat celó dozorel sad zavrže. Komú bode naloga, da se temu v okom pride, kdo bode narodu v srečo ogenj ljubezni vžigal? . . . Kdo drugi, nego ta, ki je iz národa, ki med njim živi, mu pozna dobre in slabe strani in ga sam zvesto ljubi — to je naroden učitelj.

Ne bode mu truda toliko, da bode njegovo delo vspešno. Kar že v narodu biva, to ima čuvati, kar že obstoji, to naj stopi na dan, to naj postane mesó in kri, naj raste, se množi, krepko postane in kot tvorna moč deluje. Ne tujega sejati, ni treba donašati! Kar v narodu dobrega spi, naj oživi, naj se rodi. Učitelj pa glej, da se srečno porodi, da veselo raste, se dobro goji in obrodi. — In kako vse to? — Učitelj naj se sam loti svojega dela z ljubeznijo; in ljubezen, ki ga naj tu vódi, bodi prava, uzorna ljubezen do národa.

Brez te naj ničesa ne počenja, brez te škoduje, pa ne koristi. Učitelj je gojitelj narodu, kakor mati otroku. Mati pa, ki svojega otroka ne ljubi, ne vzgojuje ga srečno, njeno delo je polovičarsko, če ne do čista slabo. Tako bode pri učitelju, ki nima le edinega otroka, ampak narod, da, bodočnost, diko národa v svoji roki. — Ljubezen, ki veže mater in otroka, blagoslovi materino delo, da se posreči, hvaležnost pridnih otrok na njej je, če tudi pičlo, po tem izdatneje in dobrodejnejše plačilo.

Isto tako pri učitelju! Ljubezen in dobro njegovo srečo storilo bode več nego moderna, pa suhoparna detovodska sredstva. Ljubezen je blagoslov

njegovemu trudu. In tudi njega čaka plačilo. Srca, ki jih je vžgal, gorela bodo zanj, če tudi na tihem, hvaležnost, če tudi skromna, pa mu bode porok, da seme kalí — in ljubezen, kojo mu bode narod ohranil, dobro tešilo ga bode v zadnjih dneh trudapolnega njegovega življenja.

Učitelji, ki tujstvo med narod sejejo, ki se klanjajo posvetnemu mamonu in za malički materijalen dobiček rodoljubje prodajo, oni hujši so nego vsi Ephialti in Iskarijoti!... Odpovedó naj se poslanstvu svojemu; njih delo je hudičeva setev, žetev pa jim bode izostala. Hvaležnost nikogar jih ne čaka. Mamon, kojemu služijo, ne pozna hvaležnosti! Jim ne bode li slaba vest še zadnje dni življenja grenila? Ali bodo ostali trdovratni v svojih zmotah? — Kakó pa potomci o izdajcih sodijo, pové jim svetovna povestnica, svetovna sodba! — Z ljubeznijo torej na delo in Bog ga bode blagoslovil!

Kdor svojega gojenca ljubi, spoznaval bode njegovo dušno stanje. Isto treba učitelju, ako hoče narod v ljubezni gojiti. Iz naroda izšel, pozna itak njegove darove, pozna pa tudi njegove napake. Naj le še med izpolnjevanjem svojih dolžnosti ne pozabi rad zahajati med narod ter njegove slabe in dobre strani spoznavati. — Kakor zdravnik naravo bolnika in njegovo bolezen priučuje, tako treba je tudi učitelju v narodu storiti. Bolniku lečilo nobeno ne pomaga, ako je njegova narava preslaba.

Hvala Bogu! v narodu našem je še dosti zdravega, krepkega življa. Nanj naj se učitelj upré, njegovo zdravilo bodi hrana zdravemu življu in strup napakam njegovim.

Zdravilo to iskati mora si sam. Tu naj kliče vedo, znanje, spretnosti in vse svoje darove na pomoč. Kdor je svojemu poklicu iz srca vdan, ne bode ga zapustili ti činitelji. Obrne naj oko v naravo! Ona uči ga ljubezni in daje mu izgledov dovolj, kako ima ljubezen gojiti. Li ni Bog sam svojo ljubezen, ki nam jo neprestano razodeva, v naravo izlil? Li ne ljubi solnce, ki vsak dan sè svojimi milimi žarki dobre in zlé, pravične in krivične obseva, zemljo; li ni luna, ki blagodejno noči razsvetljuje in sè svojim milim svitom tužna naša srca omiluje, izgled nesebične ljubezni? — In škrjanček ter slavček, ki se spomladi vrača, da bi nas sè svojo mično pesnijo razveseljeval — kaj ga je neki dovedlo do nas nego ljubezen? — Zakaj studenček neprestano žubori in sè svojimi srebropenimi valčki naše teló hladi? Zakon narave je, ki mu veleva; zakon narave pa je ljubezen.

Takó uči naj se naravoslovje v ljudski šoli, da sree otroško postane Bogu plameneč oltar. Um naj se razvija, naj se krepi, a sreú naj tudi svoje pusti.

Plemenito postane naj srce! Hrane pa mu iščimo ne le samo v naravi, ampak tudi v dobrih izgledih. Ti izgledi nahajajo se v obilnej meri v svetem pismu in v naukih, ki nam je podaje vera. Ni li temelj kristijanstva ljubezen? Iz ljubezni do nas je Bog svet vstvaril, z ljubeznijo vodil je svoje ljudstvo, kljub neizmernim zmotam, iz ljubezni poslal je jedinorojenega sina, odrešenika v smrt. In ni li nam Izveličar sam najlepše zapovedi ljubezni dal? Kje se lepše nahajajo? — Veleval je: Novo zapoved Vam dajem, da se ljubite med seboj: kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj. V tem vas bodo spoznali vsi, da ste moji učenci, če bote imeli ljubezen drug do drugega. Jan. 13, 34, 35.

Odrešenik sam je svojim božjim naukom prilike v naravi iskal; on sam podelil nam je zlatih izgledov ljubezni neizmerne vrednosti. V teh naukih in v svetem pismu ima naj temelj ves pouk verozakona. Na srce naj vpljiva, naj ga ljubezni, prave ljubezni polni.

Drug vir lepih izgledov je jezik, zlata posoda, v której naj se podaje le plemenita, zdrava in tečna hrana, — prva srcu, druga še le umu.

Baš sedaj obeta se slovenskemu narodu prevrat v naše m slovstvu za mladino. — Ljubezen do nas poslala nam je dobrotnika iz bratskega naroda, ki je povzročil, da se ideja književnosti za mladino širi, ljubezen naj vodi pisatelje, da mladini naši najboljše vstvaré. Že zdaj pa ne manjka še srcu otroškemu obilo hrane v naši književnosti, zlasti v šolskih knjigah. (Lepega evetu te vrste spominjam se v „Začetnici“ pod naslovom „Pridni otroci“ in v „Drugem berilu“ „Ljubi svoje stariše“ i. dr.) Da se bode mogla mladina s temi biseri književnosti naše okoristiti, učimo jo jezik njen, jezik mil materin, v kojem jedino nam je vspeha pričakovati. Snujmo knjižnice za mladino, skrbimo pa tudi, da ne podajemo strupa, mesto hrane otroškemu srcu. To naj bodo sedaj naše prve težnje!

Da pa bode delo naše temeljito in popolno, začeti moramo o pravem času in na pravem mestu. Otroku naj se v najvažnejši starosti ljubezen goji. Ta ljubezen je namreč ljubezen do starišev. Ni je treba sejati, ampak gojiti le in živiti jo je treba. Otrok, ljubezni sad, prinese ljubezen sè sabo na svet; ljubezen naj ga zató tudi spremlja povsod. Črviček ljubeznjiv oklepa se ljubko svojej materi okolu vratú, ljubezen je vsako njegovo gibanje, ljubezen vsak dih. In mati, — prava mati in vsakdo ljubiti ga mora tudi tako. — Zdaj še ne, a z razvijanjem dušnih sil, potrebuje ljubezen podpore, in ta podpora biti mu mora npravno prepričanje in pravo spoznanje.

Gojiti je zato v nežnih otroških srcih hvaležnost do starišev, vcepiti um, da spoznajo njih dobroto, da ne čutijo samo, ampak da so prepričani materine in očetove ljubezni. (II. berilo „Mati“.) Tu naj doseže se ona blaga harmonija med silami uma in srea, koja je duši dobro izrejenega otroka potrebna. Z ljubeznijo do starišev raste ljubezen do učiteljev, ljubezen do šole, ako učitelj svojo nalogo umé. Mlado srce je vsikdar dobro; potrebo čuti, da se oklene, kakor žlahni vinski trs, podpore.

Ta podpora je ljubeznjiv učitelj, ki srea svojih za se pridobiti ve. Ljubezen vžiga ljubezen! Z ljubeznijo opravlja naj učitelj svoje opravke, z ljubeznijo uči naj dobre nauke, naj rad slabim pomaga, je z nezmožnimi potrpežljiv in tudi manj pridnim dober; in otrok spoznal bode učiteljevo dobro srce in se ga zvesto oklenil. — V soglasju z domačo hišo goji naj učitelj blage čute za dom, jezik in narod; zbudili se bodo radi iz ljubezni do domače hiše in šole. Iz teh čutov pa bode izviralala ljubezen do očetnjave in vladne hiše.

V podporo vsemu temu treba pa je pravega, blagega značaja. Stanovitnen jeklen značaj ljubi svoj dom, ljubi cesarja in Bogá. Vetrnjaku je čut prave ljubezni neznan, zató pa je tudi sad njegovih dejanj strupén.

Značaja treba je mladenču, da se njegovo srce z umom ne svadi, značaja deklici, da svojo nedolžnost za puhlo ljubezen ne proda, značaja obema, da

ne postaneta pustolovca, ki stanovitne, srečne ljubezni ne pozna. Značaja treba je zakonskima, da sta srečna v svojem stanu.

Žalibog da se dan danes brezznačaji jako radi šopirijo. Hrana podaja se jim posebno v slabem berilu, ki se razširja med ljudstvo. Ono in slabe tovaršije povod sta, da mladina nezrela slad nezrele ljubezni vživa. Iz slabega berila in slabih tovaršij izvirajo najslabši nasledki nesrečne spolske ljubezni.

Starišem bilo bi treba pouka, da mladino nadzorujejo, da ne zahaja sama v pregrešni svet, dokler do čista ne dozori.

Mečta (fantazija) naj se mladini o pravem času brzda z dobrim delom, ki plemeniti srce, bistri um, slabe misli zatira in posvetno poželjivost vduši. Najnevarnejša leta v tem obziru so po izstopu iz šole. Žal, da se na to dobo v izgoji premalo ozira!

Svet naj se kaže mladini kakoršen je, da bode sposobna zoperstati njegovej zapeljivosti. — srce pa naj se ne navzame njegovih zmotnjav, ampak ne bode naj gluho in slepo za njegove bède in njegovo gorjé.

Edino v dobri vzgoji je up, da se človeštvo poboljša in se mu ljubezen odgnana povrne; edino v ljubezni pa je nada na boljšo bodočnost.

Ljut boj vlada med narodi; krivica šopiri se bolj nego nekdanj — a narod naš pa trpi! —

Na delo, na sveto delo, na boj, na boj duhovni! — da nam zvezda boljše bodočnosti prisveti, a:

„Um naj povsod dejanje naše vodi,
Vodník pa umu blago srce bodi!“

—?

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 4.

Kako je treba popravljati?

Sledi popravlanje, najkoristnejši del učenja. Saj se je po pravici trdilo, da pisalo ravno tako svoj posel opravlja, kedar prečrtava. To delo pa obsega pri-devanje, odjemanje in prenarejanje. Se vé da je ložja in navadnejša razsodba tam, kjer je treba kaj dopolniti ali odyzeti; nasproti pa je treba dvojnega truda, ako hočeš nabuhlo pristriči, preprosto povzdigniti, bujno omejiti, neurejeno v red spraviti, neskladno spodobno zvezati, nalepotičnemu pravo mejo določiti. Kajti tu velja ono prečrtati, kar je bilo dopalo, in to najti, kar nam ni znano. Brezdvomno je pa najboljši način popravljanja, ako spis za nekoliko časa odložimo, da se po mejčasu k njemu zopet vrnemo kakor k novemu in tujemu, da nam se naša dela ne priliznejo kakor deteta. Pa tudi to se ne more vselej zgoditi, zlasti govorniku ne, ki mora večkrat za sedanje potrebo pisati; a tudi popravlanje mora svoje meje imeti. Nekateri se namreč vračajo vsemu, kar so spisali, kakor da bi bilo napačno in, kakor ne bi nič prav bilo, kar so prvič spisali, držijo vse drugo za boljše ter ravnajo, kedar koli knjigo zopet v roko

vzamejo, ravno tako kakor zdravniki, ki tudi na zdravem mesu izrezujejo. In tako se zgodi, da so njihova dela polna zarastie, brez pravega življenja in da jih popravljanje pokvari. Torej nam naj naši izdelki dopadajo ali vsaj zadostujejo, da jih s popravljanjem dolikamo, ne pa razdrobimo. Tudi v oziru časa se je treba prave mere držati. Kjer je Cina¹⁾ svojo pesen „Smyrno“ baje devet let zlagal in Izokratov Panegirik²⁾ po menenju onih, ki prav malo računijo, še le v desetih letih dodelan bil: se to prav nič ne tiče govornika, čegar pomoč bi brezvspešna bila, ako bi tako pozno prišla.

Poglavje 5.

Kaj se ima najbolj pisati?

Na prvem mestu naj povem, kaj da imajo pred vsem pisati oni, ki si hočejo spretnost pridobiti. Sicer ni moj namen tukaj razlagati, katere so tiste snovi, kaj je treba na prvem, drugem i. t. d. mestu tolmačiti; kajti to se je vže v prvi knjigi zgodilo, kjer sem učni načrt dečkov, in v drugi knjigi, kjer sem učni načrt mladeničev razpravjal; ampak tukaj gre samo zato, od kod najbolj prihaja obilnost besedij in spretnost v izraževanju.

Iz grščine na latinski jezik prelagati so naši stari govorniki za najboljšo vajo držali. To je delal Lucij Kras, kakor v Ciceronovi knjigi „o govorniku“ priznava³⁾. To priporoča prav pogostokrat Cicero sam,²⁾ kedar v svojem imenu govori; on je celo spise Platonove in Ksenofontove na latinski jezik preložene izdal³⁾. To je ugajalo Mesalu, in nahajajo se mnogi od njega na tak način spisani govori; še več, on tekmuje v oziru jasnosti, ki Rimljanom toliko preglavice dela, celo s Hiperidom v njegovem govoru za Frino⁴⁾. In korist takih vaj je očitvidna. Kajti grški pisatelji imajo mislij na prebitek in so zgovornost vrlo izolikalni, in onim, ki jih prelagajo, je svobodno najboljših izrazov se poslužiti, saj rabimo vse kot naše. Potem smo pa tudi primorani mnoge in različne figure, s katerimi se govor najbolj okraši, iznajti, ker se v izraževanju latinski jezik razlikuje od grškega.

Pa tudi prelaganje iz latinskega bi vtegnilo mnogo koristiti vže samo ob sebi. Mislim, da v oziru pesnij nikdo ne dvomi; na tak način se je bajš Sulpicij izključno vadil. Kajti zvišen duh povzdiguje prozajski govor in zlog poetične svobode drzne besede dopuščajo taisto stvar posebno izraziti. Celo mislim se sme govorniška moč pridejati, izpuščeno nadomestiti in preobširno prističi.

¹⁾ Gaj Helvij Cina, prijatelj Katulov, zložil je epos Smyrno, v katerem je nenaravno ljubezen Mire do svojega očeta Kinire opeval. Katul pravi v napisnici (95) na epos Smyrno: Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem, quam coepta est, nonamque edita est post hiemen.

²⁾ Slavnoznani grški govornik Izokrat je držal tukaj omenjeni slavnostni govor pri obhajanju olimpijskih iger pred zbranim grškim ljudstvom. Ta panegirik, v katerem poudarja Izokrat atenske zasluge za vso Grško, nam se je popolnoma ohranil.

³⁾ Cic. de orat. I, 34, 155.

⁴⁾ Cicero priporoča čitanje grških pisateljev v začetku svojih spisov „de officiis“ in „de finibus“; mesto pa, kjer bi Cicero priporočal prelaganje iz grškega jezika, se iz njegovih del ne da navesti.

⁵⁾ Platonovega Timeja in Protagoro in Ksenofontov ojkonomik (gospodarstvo).

⁶⁾ Prim. Kvint. II, 15.

Vendar ne želim, da bi bila prestava le razložba, ampak borenje in tekmovanje v izraževanju taistih mislij. Zatorej ne pritegujem onim, ki so zoper prelaganje latinskih govorov, češ ker je najboljše vže porabljeno in ker bi moralo vse, kar bi drugače izrazili, slabeje biti. Saj ni treba vselej obupati, da ni mogoče nič boljšega najti nego so rabljeni izrazi; pa tudi priroda ni zgovornosti tako puste in borne vstvarila, da bi o taisti stvari le enkrat dobro govoriti zamogla. Razven če je morda moč govora tako slaba, da se ne da nič več povedati o taisti tvarini, ako se je vže kaj povedalo, dočim zamorejo igralci taiste besede s prav mnogovrstnim telesnim kretanjem prednašati. Pa mislimo si, da to, kar smo našli, ni niti boljše niti jednako; vendar je mogoče ono najti, kar je originalu najbližje. Ali ne govorimo sami dvakrat in še večkrat o taistem predmetu in sicer včasih nepretrgane misli? Razven če zamoremo le z nami tekmovali, z drugimi pa ne. Kajti če bi se dalo kaj le na eden način dobro izraziti: potem bi se smelo misliti, da so nam predniki pot zaprli; tako pa so načini izraževanja brezštevilni in poti premnogi, ki do taistega cilja peljajo. Neko posebno zanimivost ima kratkost, posebno obilnost izrazov; druge vrline se nahajajo v prenesenih, druge v prvotnih izrazih; tu ugaja priprost, tam z figurami nalepotičen govor. Napósled je težavnost za vajo v največjo korist. Ali se ne vzpoznavajo na tak način najboljši pisatelji najbolj natančno? Kajti, ako jih pišaje čitamo, jih ne preletimo površno, ampak vse prav natančno predelamo in vzpoznavamo njihove vrline vže iz tega da jih ne moremo posnemati.

Pa koristilo ne bode le prelaganje iz tujih jezikov, ampak v poseben prid bode raznovrstno razpravljanje v materinskem jeziku; da navlašè nekatere misli na prav mnogovrsten način izrazimo, kakor je navada iz taistega voska različne stvari vpodabljati. In bolj priprosta ko je tvarina, tem večja spretnost se po mojem mnenju pridobi. Kajti pri toliki mnogovrstnosti oseb, stvari, časovnih in krajevnih razmer, govorov in dejanj se nevezmožnost lahko skriva, ker se od vseh stranij toliko predmetov ponuja, iz katerih se lahko tega ali onega poprimeš. Vzmožnost pa se kaže v tem, da razširi to, kar je samo ob sebi borno, poveča majhno, podeli enoličnemu mnogovrstnost, vsakdanjemu zanimivost in o nemnogih stvareh mnogo dobrega pové.

V ta namen bodo najboljše služile splošne raziskave, ki se, kakor sem rekel, *ῥῆσις* imenujejo, v katerih se je običeval uriti Cicero, ko je bil vže slaven državnik¹⁾. V zvezi s temi sta oprovrgavanje in dokazovanje razsodbe. Ker je namreč razsodba neki sklep in propis, da se razsodba o stvari baš tako raziskavati kakor stvar sama. Potem občni²⁾ izreki, katere so, kakor vemo, tudi govorniki sestavljali. Kajti kdor zna te preproste in v epizode ne zahajajoče stavke vrlo razpravljati, bode gotovo o onih predmetih, ki se dajo mnogovrstno raztegniti, precej obširno govoril in bode za vsako pravdo pripravljen; saj imajo vse za podlago splošne raziskave. Kajti kateri razložek je med tem, „je

¹⁾ To potrjuje Cicero v pismu ad Att. 9, 4 in 9, 9, 1, katero je l. 49. pr. Kr. pisal. K tem splošnim raziskavam smemo tudi „Paradoxa“ prištevati, katera je Cicero tudi v zadnjih letih svojega življenja sestavil.

²⁾ Občni reki — loci communes — so splošne raziskave, ki so služili kot podlaga vsakemu govoru. (Prim. Kvint. II, 1, in II, 4.)

li ljudski tribun Kornelij¹⁾ kriv, ker je nasvet sam prečital“, ali pa: „Godi li se vrhovni oblasti ljudstva krivica, ako oblastnik sam ljudstvu svoj nasvet prečita?“ — Se li predloži v razsodbo: „Ali je Milo Klodija po pravici umoril? ali pa: „Se li sme napadnik in za državo poguben državljan ubiti, tudi ako ne zalezuje?“ — „Je-li Kato²⁾ pošteno ravnal, ko je Marcijo Hortenziju izročil?“ ali: „Je-li primerno tako ravnanje za poštenjaka?“ Sodi se o osebah, a borba gre za načelne stvari. Govori za vajo (deklamovanja) pa, kakoršni se v retorskih šolah držijo, ako so le istinitosti primerni in govorom podobni, so zelo koristni ne samo za napredujočega mladeniča, ker iznajdenje in razvrščenje ob enem urijo, ampak tudi za dovršenega in na foru vže slovečega govornika. Od teh namreč prihaja kakor od precej obilne klaje prirojeni zgovornosti napredek in blesek in ona si od truda oddahne, ki se je polasti zbog hudih vsakdanjih borb. Zatorej naj se včasih obširnost zgodovine porabi za vaje v zlogu in prostost pogovorov poskusi. Niti ne bode smotru neprimerno po pesniško se kratkočasiti, kakor borec včasih siljenje k določnim jedem in vajam opustijo, da se s počitkom in prijetnejšimi jedmi okrepcajo. In zatorej menim, da je M. Tulij govorništvo toliko svitlobe dal, ker tudi v oddaljene stroke ved zahaja. Kajti če bi nam dohajala tvarina le iz pravih, morala bi slava zginiti, prsti otrpniti in oni svitli meč duha se otôpiti zbog vsakdanjega borenja.

Pa kakor ta govorniška hrana one, ki so v borbah na foru izurjeni in se tako rekóč vojujejo, pokrepča in ojači: ne smeje se vendar mladenči predolgo zadrževati pri izmišljenih podobah istinitosti in se praznih domišljij tako daleč privaditi, da bi se od njih težko ločili in izstopivši iz one šole, v katerej so se skorej postarali pravih borb bali kakor solčnih žarkov. In to se je baje pripetilo celo Porciju Latronu³⁾ ki je kot prvi učitelj govorništva slovel, ko je imel kot vrl strokovnjak v šoli neko pravdo na foru voditi da je silno prosil, naj bi se sodni stoli v baziliko⁴⁾ prenesli. Tako novo mu je bilo mило nebo, da se je zdela vsa njegova zgovornost navezana na streho in stene. Zatorej naj mladenič, ki se je teorije iznajdenja in predavanja od učiteljev natančno naučil (in to učenje ne traja brez konca, ako le znajo in hočejo poučevati), ki si je tudi nekaj spretnosti pridobil in po navadi naših prednikov kakega govornika v vzgled izbral, katerega bi sledil in posnemal: naj bo pri prav mnogih sod-

¹⁾ Ljudski tribun Gaj Kornelij je bil l. 67. pr. Kr. stavil predlog, da ne sme nihče brez dovoljenja ljudstva kak zakon prezreti. Ta nasvet bi bil moral po stari navadi glasnik razglasiti, kakor mu ga je pisac po zapisku narekoval. Ker pa tribun Kornelij stareštvu ni bil po volji, so si tribuna Servilija Globula najeli, da se je čitanju onega nasveta zoperstavil. Na to je vzel Kornelij sam zapisek v roke in je nasvet sam prečital, ne oziraje se na ugovor svojega kolége. Zatorej je bil l. 65. pr. Kr. zaradi žaljenja veličanstva (rimskega naroda) zatožen, pa Cicero ga je vpešno branil (Cic. in Vatin. 2, 6.)

²⁾ Izvenredna vdanost do Katona Utičana je dala vrlému govorniku Kvintu Hortenziju povod, da ga je prosil prepustiti mu ženo Marcijo. Kato se je prošnji udal z dovoljenjem svojega tasta; Marcija je živeła od 56. do 50. l. pr. Kr. pri Hortenziju in se je po njegovi smrti zopet h Katonu vrnila.

³⁾ Marko Porcij Latro je bil učitelj Ovidijev, prijatelj modreca Seneke in vrl retor. Umrl je l. 4. pr. Kr.

⁴⁾ Bazilike so bila krasna poslopja v Rimu, pa tudi v provincijah, v katerih se je sodilo in kupčevalo. Za gledalce in poslušalce je bil poseben oder, podoben koru v naših cerkvah. Od cesarja Konstantina Velikega sem so začeli bazilike v cerkve predelavati.

nijskih razpravah prisoten in naj pogostokrat poslušá borenje, kateremu je svoje življenje posvetil. Dalje naj ali taiste pravde, katerih obravnavanje je slišal, tudi sam pismeno izdelá, ali tudi druge, in pa resnične za obe stranki; on naj se uri, kakor to pri borcih vidimo, z odločnim orožjem, kar je, kakor sem omenil, Brut storil v govoru za Milona. To je koristnejše nego protigovore pisati proti starim govorom, kakor je Cestij¹⁾ sestavil protigovor proti Ciceronovemu govoru za Milona, ker iz zagovora samega ni mogoče dovoljno vzpoznati nasprotné stranke.

A prej si bode spretnost pridobil oni mladenič, katerega učitelj prisili, da se v prednášanju kolikor mogoče istinitosti drži, in vso stvarino natančno predela, dočim si dandanes le najložji in najprijetniši del izbirajo. To postopanje, kateremu sem drugo mesto dal, ovira znabiti množica učencev in navada cele oddelke ob gotovih dnevih poslušati, nekoliko tudi predsod očetov, ki le na število predavanj gledajo ne pa na vrednost. Toda, kar sem povedal, kolikor se spominjam, v prvi knjigi²⁾ dober učitelj se ne bode z večim številom obremenil, kakor ga mora prenašati, pač pa bode prazno besedičenje tako pristrigel, da se sicer vse potrebno, ne pa, kakor mnogokateri hočejo, vsaka sodrga pové, on bode za spisovanje predavanj določen obrok rajši podaljšal ali v razdelitev na več dni dovolil. Kajti jedna vrlo izdelana naloga bode več koristila nego mnogo le pričete in take rekôč poskušene. Zategadel se pripeti, da nobena stvar ne stoji na svojem mestu, da se začetki ne obdelujejo prav, ker mladenči lepotine vseh delov govora nakopičujejo v tem, kar hočejo predavati; tako se zgodi, da prejšnjeje zmedejo, ker se bojijo, da bi sledeče zgubili.

(Dalje prih.)

Pedagogiški razgled.

Šolstvo na Štajerskem.

III.

Na vseh 6 meščanskih in 781 ljudskih šolah (izvemši drž. šole vadnice) z 1790 razredi in 61 vzporednicami je poslovalo: I. a) 4 ravnateljji (mešč. šol), b) 452 nadučiteljev, c) 567 učiteljev, d) 361 podučiteljev, e) 69 pomočnih učiteljev. — II. a) 13 nadučiteljic (med njimi 1 prov. ravnateljica) b) 70 učiteljic, c) 293 podučiteljic, d) 33 pom. učiteljic; skupno 1862 učit. osob (za 51 več od vlani).

Od teh imelo je: a) spričevalo sposobnosti 1284 učiteljev in 341 učiteljic, b) spričevalo zrelosti 130 učiteljev in 66 učiteljic, c) nobenega sposobnostnega spričevala ni imelo 39 učiteljev in 2 učiteljic; skupno 1862. Na 6 ljudskih šolah so učitelje nadomestovali duhovniki, ki so všteti mej pom. učitelje.

Veronauk je na mešč. in ljudskih šolah učilo 877 katehetov. Za pouk v ženskih ročnih delih pa so bile nameščene 302 posebne učiteljice, od katerih jih je bilo 168 za ta pouk formalno vsposobljenih.

Francosščina se je kot neobvezni predmet učila na 3 mešč. in 4 ljudsk. dekliških šolah po formalno vsposobljenih učiteljskih osobah.

¹⁾ Lucij Cestij Pij, grški retor iz Smirne, se je za časa prvih cesarjev v Rimu s tem šopiril, da je Ciceronovo veljavnost pobijal.

²⁾ Prim. I, 2.

Poučni vspah bil je na 110 šolah prav dovoljen, na 392 dovoljen, 246 zadosten, 37 malo zadosten, 4 nezadosten, na 1 šoli se ni poučevalo, skupaj 790 šol.

V katoliškem verouku poučeval je le na 1 šoli posvetni učitelj, sicer pa sploh katol. duhovniki.

V ženskih ročnih delih se je poučevalo na 459, v telovadbi pa na 706 šolah; 550 šol imelo je posebne prostore za ta pouk, 329 šol pa ob enem tudi telovadno orodje.

Za naravopisni pouk in za praktični pouk v kmetijstvu bilo je skupaj 518 šolskih vrtov, (t. j. 173 šolskih vrtov in 345 drevesnic za se), in se je — večinoma praktično — poučevalo v sadjarstvu na 521, v bučelarstvu na 100 in v sviloreji na 17 šolah. Na 81 ljudskih šolah se je po krajevnih razmerah poučevalo tudi v drugih panogah kmetijstva, zlasti v vinoreji in hmeljarstvu.

Šolarske knjižnice je posedalo 756 šol in je znašalo število knjig 59.725. Učili pa je bilo — vstevši drž. šole vadnice — 155 šol prav dobro, 307 šol dobro, 295 šol zadostno, 33 šol pa nezadostno preskrbljenih.

Za izobraževanje učiteljev in učiteljic so na Štajerskem 4 zavodi, namreč po jedno državno izobraževališče za učitelje v Gradcu in Mariboru, jedno drž. izobraževališče za učiteljice z dvema se menjajočima tečajema v Gradcu in jeden zasebni zavod za izobraževanje učiteljic s pravico javnosti pri šolskih sestrah v Algersdorfu pri Gradcu.

Na državnih 3 zavodih posluje: 2 ravnatelja (def. ravnatelj moškega zavoda v Gradcu vodi namreč prov. tudi ženski zavod) 8 glavnih učiteljev, 3 veroučitelji, 2 suplenta glavn. učiteljev, 1 suplent za slovenščino, 9 vadničnih učiteljev, 1 suplent, 4 pomočni učitelji, 5 vadm. učiteljice, 3 pomočne učiteljice. Na vseh 4 zavodih bilo je skupaj 180 gojencev in 105 (na drž. zav. 81 na zasebnem pa 24) gojenk.

Za otroke predšolske starosti bilo je v deželi 36 otroških vrtov in 11 zabavišč. Prve je pohajalo 616 dečkov in 658 deklic, skupaj 1274 otrok, druge pa 429 dečkov in 522 deklic, skupaj 951 otrok.

Da se otroci po izstopu iz šole v posameznih strokah za življenje izobražujejo, v to služijo pri nekotih ljudskih in meščanskih šolah ustanovljeni nadaljevalni obrtnijski in kmetijski tečaji za dečke, za deklice pa tako zvane nadaljevalne šole. (Fortbildungsschulen für Mädchen.)

Obrtnijski nadaljevalni tečaji vrstijo se v višje in nižje. Na prvih se poučuje 8—12 ur, na drugih pa 2—4 ure na teden. Na višje tečaje se tukaj ne jemlje ozir, ker ne spadajo pod nadzorstvo šolske oblasti, ampak so predstavljani političkim uradom. Pridejo torej v poštev le natečaji druge kategorije, kojih je bilo v minolem letu 16 s 512 učenci. Najbolje obiskovana sta bila tečaja te vrste v Donawitz-u in Knittelfeldu.

Kmetijskih nadaljevalnih tečajev bilo je aktivnih 25, katere je pohajalo 594 učencev in 64 učenk. Dekliških nadaljevalnih šol bilo je 5 z 166 učenkami. Prva med njimi je gospodinjska šola (Haushaltungsschule) v Mariboru, katera ima namen, izgojevati dobre gospodinje.

Za gluhoneme otroke je v Gradcu deželni zavod, v katerem se je poučevalo v minolem letu 47 dečk. in 52 deklic, (internih 42 dečk. in 46 dekl.) Pouk ob-eže vse predmete ljudske šole; razun tega se vadijo učenci še v ročnih delih zlasti v krojaštvu, čevljarstvu in deloma tudi v knjigovezarstvu. — Slepí otroci se sprejemljejo, v koliki meri to dopuščajo sredstva, ki so na razpolaganje, v zasebnem zavodu Odliljskega društva, ki obstoji iz treh razredov.

Za zanemarjene dečke ima Graški „Schutzverein“ v obližju mesta vzgojevalni in poučni zavod s pravico javnosti. Isto tako se sprejemajo zanemarjena dekleta pri sestrah sv. Križa v zavodu sv. Jožefa v Reinu (gra-

škega okraja), kolikor to dopuščajo prostori, ter se poučujejo dekleta šolske starosti v predpisanih predmetih ljudske šole.

Štaj. deželni šolski zaklad potreboval je od 1. sept. 1887 do 31. avg. 1888 skupaj 1,181.923 gld. 40¹/₂ kr. in sicer za:

I. Učiteljske plače, oprav. doklade, nagrade, vštveši one za pouk v ženskih ročnih delih	1,075.510 gld. 33 ¹ / ₂ kr.
II. Starostne doklade	95.595 " 44 "
III. Nagrade za čezmerne opravke (Mehrleistung) učiteljstva	2.200 " 31 "
IV. Podpore aktivnemu učiteljstvu	1.785 " — "
V. Dotacije okr. uč. knjižnicam	763 " 24 "
VI. Troški za okr. uč. konference	4 200 " 58 "
VII. Troški za dež. uč. konference (Dodatek)	17 " 65 "
VIII. Razni troški	1.850 " 85 "
	1,181.923 gld. 40 ¹ / ₂ kr.

Hrvaško. (Hrvaško učiteljstvo, zrcalo naše delavnosti.) „Pedagogijsko književni sbor hrvatski“ priredil je dne 7. sveč. svojo 17. glavno „skupštino“. Predsednik g. Ivan Filipović je omenil zanosnim govorom vzvišeni program, katerega si je „sbor“ vže leta 1859. zapisal na barjak svoj: „Istina, krépost i posestrima joj ljubav, to su tri álem-kamena (dragi kameni), koja treba, da nakíte dušu djeteta. Istina íma zaokupiti (obdátí) i opleméniti dušu!“ Zató je „sbor“ in vso učiteljstvo korakalo vedno po putu ístine, da vzgoji národ, koji bóde u istini zastopnik ístine in najdelavnejši in plemenito čuvstvu-joči člen človeštva.

„Sbor“ se ponaša s prepričanjem, da sledí vse njegovo delovanje velikemu in životvornemu svetílu — „istini“. Istina ga bóde vodila tudi v prihodnje. „Ped. knjiž. sbor“ izdava vže od l. 1859. strokovnjaški list „Nápredak“, koji zastopa kot glasílo „sбора“ in „Saveza hrv. uč. družtavá“ ravno z navdušenostjo hrv. učiteljstvo in narodno šolo, ter se ponaša s temeljitimi pedagogíškimi članki in razpravami, ki kažejo veliko izobraženost in neumorno delavnost hrv. učiteljstva pak i težnjo za ídealnim cíljem njihovega plodonosnega delovanja. Temu listu je pridjana samostalna mesečna priloga „Književna smotra“ (razgled).

Izvrstna misel hrvatskih učiteljskih korifej, da bi se namreč strokovnjaški spisi ocenjevali očitno, vresničila se je z letom 1882 z izdavanjem „Književne smotre“. V tem listu se ocenjujejo vsi pedagogíški slovanski časopisi, spisi, knjige i druge razprave. „Smotra“ je pred kratkim ocenila kaj lepo naš „Pedagogíški letnik“, Kocbek-ove „Pregovore“ in „Popotnik-ov koledar“. V „Knjiž. smotri“ ima vsak ocenitelj svoj pristop. seveda se sprejemajo ocene le kompetentnih močij. „Svakoga je dužnost raditi (delati) ne samo za svoj vlá-titi nápredak, već (temveć) i za nápredak cijeloga stáliša (stanú): kada to, onda smo uvjereni, da se našim nápredkom i radom (z delom) pomaže (pomaga) i národu“. Z letom 1889. izhaja z „Nápredkom“ še druga samostalna mesečna priloga, ilustrovan „Risarski list“, kateremu je zadaća pospeševati ne samo formalni, temveć tudi materijalni cílj vzgoje in poduka ter v obće širiti moralno in estetično izobraženost narodovo. Risarski list izhaja s pomoćjo vladne podpore, naročniki „Nápredkovi“ ga dobivajo brezplačno.

„Pedagogijski knjiž. sbor hrv.“ izdava vže 18. leto našem „Vrtcu“ podobne „Smilje“, list za hrvatsko mladino. „Sbor“ izdava tudi „knjižnicu za učitelje“. Letos je iz te knjižnice izišla Rousseau-ova knjiga „Emil ili o uzgoju“ in to že v tretjem izdanju, kar svedoči, da hrvatsko učiteljstvo rado sega za pedagogíškimi knjigami; isto tako ste izišli knjigi „Uzgojeslovje“ in „Občo obukoslovje“ vsako po 1500 izvodov. „Sbor“ izdava tudi „knjižnicu za mladež“, V to svrhu so izišle sledeće knjige: 1. „Sijelo za zabavu i pouku“ v 2000 iz-

vodih, to knjigo je nagradila „Matica hrvatska“ s častno nagrado na čast vsemu učiteljstvu. 2. „Šmid-ove izabrane pripovedke za mladež“ i to 3 knjige: 1. „Pisanice“. 2. „Božja providnost“ in 3. Badnjak (Božič), vse skupaj v 6500 izvodih.

„Hrvatski ped. knjiž. sbor“ je daroval našemu „Pedagogiškemu društvu“ v Krškem in „Orbničko-radničkemu društvu“ v Bjelovaru vse svoje knjige. „Alem kamen“ delovanja hrv. učiteljstva pa je krasna zgrada „Hrvatski učiteljski dom“. Idejo takega doma iznesel je prvi Ivan Filipović l. 1883., a danes se vže dviga „Sveučilištnom trgu“ ponosni dom, dika rojenih nam bratov Hrvatov. Blizu „Hrv. uč. doma“ dviga se tudi „Sveučilište Franje Josipa I.“ poslopje „Hrv. gospodarskoga društva“, dom društva „Kôla“ i „Sokola“ in „Zemaljska obrtna škola“. Krasni „Sveučilištni trg“! Ti idealna zvezda“ na našem slovenskem obzorju! Sree slehernega hrvatskega učitelja se napaja z nadzemno radostjo, kedar stopi na ta trg prosvete in napredka. Mi slovenski učitelji, bratje naši, delimo z Vami nedosegljivo radost. Vi ste dosegli cilj svojih teženj, a mi vidimo ta cilj kot leskečo zvezdo še le izhajati na obzorju našem! Hrvatski učiteljski dom se je povzdignil z neumornim delom „Književnega sbora“, „Saveza uč. društvá“ ter s skupnimi doneski vsega učiteljstva brez razlike profesorskih in učiteljskih kategorij; kajti na Hrvatskem ni moralne razlike med tema dvema činiteljima. „Ped. knjiž. zbor“ je obljubil 25.000 gld. ter je ob jednom solastnik doma. V prihodnjih šolskih počitnicah ga bodo otvorili z vso slovesnostjo. Slava! (O Hrv. uč. domu več prihodnjic.)

„Ped. knjiž. zbor“ je proslavil v minolem letu 50-letnico papeževega mašnikovanja ter poslal v to svrho adresu cerkvenemu poglavarju, isto tako je doposlal „sbor“ krasno vezano adresu prevzvišenemu g. Juraju Strossmayer-ju povodom 50 letnice njegovega mašnikovanja, proslavil je dostojno 40-letnico vladanja Njegovega Veličanstva, stoletnico neumrlega hrvatskega pisatelja Vuka Štefanovića-Karadžića in tristoletnico slavnega pesnika Ivana, Franje Gundulić-a. „Ped. knjiž. sbor“ šteje 38 981 gld. 88 kr. svojega imetka.

Po svojem delovanju znani učitelj Cugšvert je jel izdavatí mesečnik „Školski vrt“ za vrtnarstvo bčelarstvo in svilarstvo s posebnim ozjrom na šolsko vrtnarstvo. „Književna smotra“ je ta list vele láskavo ocenila. „Školski vrt“ je podoben našemu v Ljubljani izhajajočemu listu „Kmetovalcu“ s prilogo „Vrtnar“ ter se odlikuje z izvrstnimi članki, katere pronicava domoljubni duh. Hrvatsko učiteljstvo ve zadeti pote in načine, da pomore svojemu narodu do boljše prihodnosti. Ono je pokazalo vže večkrat svojo nepremakljivo samosvest, ono se odlikuje z vsemi pogoji narodnega učiteljstva; kajti goji v svojih prsih žarno patrioti no čuvstvo. Ono je zrelo, v katerem se naj mi slovenski učitelji ogledujemo, iz njegovega delovanja se učimo, da morejo le korporacije izvrševati nalogo vsega stanú. Snage ali moči posameznih ljudi se izgubé kot abstrahovani žarki solnčni. „V delu je blagor!“ Pravi učitelj nahaja v svojem delu z ozirom na vzvišene svoje cilje neusahljiv vir iskrene in prave zadovoljnosti!

R. K.

Poročilo

o pošiljativah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

Ocene.

Šolarske knjižice je pomnožil s „Pripovedkami za mladino“ g. J. Markič, ki jih je preložil na slovenski jezik, založil in izdal pa M. Gerber v Ljubljani.

O tej knjižici je svoje dni že „Ljubljanski Zvon“ izrekel svojo sodbo. Priporočamo jo vsem šolskim voditeljstvom v nakup. Zlasti je priležna mladini od 7.—12. leta. Cena? —r.—

Matija Gerber, založnik in knjigovez v Ljubljani, razstavil je razen predmetov, naštetih in ocenjenih že na drugih mestih, tudi te-le spise:

1. Ivan Tomšič: **Dragoljubci**, zbirka poučnih pripovedek za slovensko mladino. Zvezek I. Knjižnice slovenske mladine knjiga I. 1879.

2. Ivan Tomšič: **Peter Rokodeličič**. Poučna povest odrasle slovenske mladine. Knjižice slovenske mladine knjiga II. 1886.

3. Jan. Cigler: **Sreča v Nesreči**. Poučna povest odrasle slovenske mladine. 2. natis. Knjižnice slovenske mladine knjiga III. 1882.

Vse te tri knjige so se po naših listih že večkrat ocenjavale. Za šolarske knjižnice so kakor nalašč pisane, prav primerne so pa tudi kot darila doma in v šoli. Uverjeni smo, da si jih omisli vsaka šola da pa jih bodo stariši tudi doma pridno dajali otrokom v berilo, ker žalibog gledajo naši roditelji še vse premalo na dobro in izbrano berilo za mladino, ali pa jej kar nobene ne podajejo. — Vse te knjige se dobé pri g. Gerberju tudi v krasnih platnicah in cenó vezane, kar jim daje tem večjo vnanjo vrednost. G.

Po znanem mladino ljubu, Janu Legu v Pragi, dobila je naša razstava te-le knjige:

a) Štěpán Bačkora: **Noční rozmlouvání** pejska stěka a kočička miši maticí. Praga, 1854. Nákladem spisovatelovým.

b) Zahrada budečská. Číslo III. **Povídky otce Jaromíra**. Praga, 1852. Nákladem Štěpána Bačkory.

c) Zahrada budečská: Číslo IV. Václav Jersy: **Obrazy ze života pro život**. Praga, 1853. Nákladem Štěpána Bačkory.

d) Štěpán Bačkora: **Čítanka**. Vydána od Porady učitelské. Praga, 1849. Nákladem Václava Hessa.

Ime Bačkorino je že tudi slovenskim učiteljem zadosti znano, zato bodo te knjige s pridom čitali vsi, ki so vešči češčine. G.

Pouk, kako se rabi šivalni stroj. Kake važnosti je šivalni stroj pri današnjih razmerah, vé pač vsaka gospodinja najboljša. — Prvotno je bilo pri tem stroju znanih 5 sestav in sicer: „Wileoxs-in Gibbs-ova“, katera se le še redko kdaj rabi; — „Grover- in Bakkerjeva“, katera se nič več ne rabi; — „Howe-jeva“ tudi ne slovi več tako, kakor nekdanj; — „Wheeler- in Wilson-ova“, katera se še tu in tam najde in „Singer-jeva“ sestava, katera je odločno najboljša in po kateri sestavljajo in izdelujejo drugi tovarniki svoje stroje. — Tudi nikjer ne najdemo tako popočne in pravilno izdelane sestave, kakor je ravno „Singerjev“ originalni šivalni stroj za obrtniško in domačo rabo.

Natančno opisovati „Singerjevega“ šivalnega stroja pač ni treba, kjer knjižica „Pouk, kako se rabi šivalni stroj“, katero je dobila naša razstava, obsega natančen opis. Razstavil jo je z dobrimi slikami teh strojev vred g. G. Neidlinger v Gradcu, Sporgasse, 16. Dobro bi bilo, ako bi nam zaloga poleg teh slik poslala tudi jeden šivalni stroj. W.

Izmed časnikov sta nam došla:

1. **Pädagogische Rundschau**. Zeitschrift für Schulpraxis und Lehrerfortbildung. Izdaje s sodelovanjem priznanih pedagogov Alojzija pl. Näckler. 2. letnik 1888. Zvezek 1—5. Uredništvo: Dunaj, V., Spengergasse, št. 6. Naročnina celo leto 3 gld., pol leta 1 gld. 50 kr., posamezne številke 30 kr. — Izhaja v mesečnih zvezkih v obsegu 2 tiskovnih pol z velezanimljivo vsebino.

2. **Schlesisches Schulblatt.** Glasilo šleskega deželnega učiteljskega društva v Opavi. 17. letnik, 1888. Štev. 1—9. Urednik Alojzij Meixner, Opava. Izhaja 1. in 15. dne vsakega meseca in stoji za vse leto 2 gld., za pol leta 1 gld., posamezne štev. 10 kr. — Vrlo zastopa učiteljske težnje. — Več o teh listih prinese prihodnji letnik. G.

Dopisi.

Ptujska okolica. [Konec.] Za g. Kavkler-jem govoril je učenec Jakob Strelec iz četrtega razreda naslednje:

„Častiti gospod Schweigl!

Dovolite, da Vam tudi mi učenci in učenke iz dna svojega srca k Vašemu odlikovanju čestitamo. Veselja in radosti nam igrajo mlada naša srca, ker vidimo tukaj pred seboj našega nekdanjega učitelja in odgojitelja z zlatim križcem na prsih.

Ta zlati križec, svitlo in vidno znamenje zaslug so Vam naš premilostljivi cesar podelili za vse nadloge in težave, za ves trud in trpljenje, ki ste ga pretrpeli z nami. Kaj Vam pa naj darujemo mi otroci? Darujemo Vam svoja hvaležna in ljubezni polna srca, ter Vam obljubujemo, da bomo vse življenje po Vaših zlatih naukih živeli, katere ste obilno zasejali v naša srca. Prosimo Vas, odpustite nam, ako smo Vas kedaj razžalili; pozabite vse bridke ure in dneve, katere smo Vam morda povzročili. Zagotavljamo Vas, da boče nam otrokom današnji lepi dan, ko je Vas obsijalo solnce cesarjeve milosti, v vednem prijaznem spominu ostal.

Otroci! Prosimo vroče nebeškega očeta, da nam ohrani in obvari našega blagega učitelja in odgojitelja g. Karola Schweigel-na mnogo, mnogo let, ter jim v ta namen zakličemo trikratni „živio!“

Ko je še izročila belo opravljena deklica g. slavljenca krasni šopek, zapeli so otroci še „Savico“, s čim se je slavnost v šoli končala. Od vseh strani čestitali so slavljenca sedaj navzoči gospodi, gospe in gospodične k visokemu odlikovanju, na kar se je ljudstvo razišlo. Šolski otroci, kakor tudi otroci pevci dobili so še vsak po eno žemljo, katerih je krajni šol. svet za to priliko omislil.

Ob eni popoldan bil je v hôtelu g. Vojsk-a slavnostni banket, katerega se je vdeležilo čez 60 oseb. Razen imenovanih gg. gostov, počastil nas je tudi g. dr. Fr. Jurtela, deželni poslanec in načelnik okraj. zastopa, gosp. Ferd. Raisp, bivši oskrbnik Ptujske graščine, vsi trije č. gg. oo. minoriti in č. g. Kolednik, župnik v Hajdinu.

Reditelj banketa bil je g. Anton Porekar. Prvi vzdignil se je predsednik banketa, gospod okr. šolski nadzornik z nastopno napitnico presvitlemu cesarju:

„Velečastita družba, ljubi tovariši in tovaršice!

Redka in vzvišena svečanost zbrala nas je danes tukaj, da dostojno praznujemo Najvišje odlikovanje spoštovanega in zasluženega moža, našega tovariša in prijatelja, kateri je pol stoletja z gorečo ljubeznijo živel za šolo, kateri si je s svojim nepristranskim zaslužnim delovanjem pridobil naklonjenost farmakov, zaupanje in priznanje višjih šolskih oblastij ter simpatije svojih tovarišev in prijateljev. — Veselim sreem čestitamo slavljenca k zasluženemu Najvišjemu odlikovanju, Milostljivega proseč, naj ga ohrani še prav dolgo krepkega, da mu bo možno še mnogo let veseliti se visoke milosti.

Radosti pa posebno igrajo danes učiteljska srca, ker so si svesta, da ima ljudska šola na Najvišem mestu, v Vzvišeni osebi našega presvitlega cesarja, Najvišega pokrovitelja in zaščitnika, svojega najvišega dobrotnika, katera zavest nas učitelje, naj pride čez šolo, kar hoče, tolaži in krepi, da gledamo prihod-

nosti brez strahú v obraz, ter da nam je možno dolžnosti svojega stanu brez potrebnega notranjega nemira izpolnjevati. In ravno danes nam je zmisliti plemenitega, vzvišenega, milostljivega našega presvitlega cesarja, ravno danes imamo zopet povod, dajalcu šolskih postav Najvišemu pokrovitelju in zaščitniku šole najtopiejšo zahvalo predložiti pred Najviši prestol, ter izprostiti nositelju krone naše ljube domovine za prihodnjost iz nebes sreče in blagoslova. Pokažimo to s tem, da pri veseli današnji priložnosti izrazimo najprej svoja lojalna in zahvalna čutila, ter našo nevpogljivo zvestobo do Najvišje vladarjeve hiše, našo ljubezen do domovine, do stanú in mladine naše, da povzdignemo čaše, ter z odmevajočim navdušenjem in s polnim in veselim srcem zakličemo z besedami naše lepe cesarske pesmi: „Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja!“

Na to krepko napitnico zaigrala je dobro ubrana godba cesarsko pesem, katero so navzoči stojé poslušali. Nadalje napil je g. okrajni glavar slavljencu, ravno tako v imenu učit. društva g. Kavkler; g. Robič deželnemu namestniku njih vzvišenosti baronu Kúbeck-u, g. Hren deželnemu šolskemu svetu in gosp. Rožek-u, g. Žiher okr. šol. nadzorniku g. Ranner-ju, g. Kavkler okr. glavarju g. Marek-u, istotako g. Raušl; g. Ranner navzoči duhovščini, gosp. Raisp dr. Jurtelu, g. Robič okrajnemu zastopu, g. okrajni glavar in č. g. Hrtiš zbranemu učiteljstvu, g. dr. Jurtela svojemu odgojitelju, g. Schweigl-nu, g. Ranner gosp. Nerat-u, g. Nerat učiteljstvu ptujskega okraja, g. Zopf krajnemu šolskemu svetu, g. Strelec navzočim učiteljicam itd.

Med napitnicami prebral je g. predsednik došle telegrame od učiteljstva v Rogatecu, od učiteljstva v Središču, od zaostalih učiteljev v Ormožu, od učiteljstva v Ljutomeru in od učiteljstva v zgornji Radgoni. Pozdrave in voščila poslali so pismeno: g. Kotzmuth iz Hajdine, ter učiteljstvo mestne deške in dekliške šole v Ptuju.

Predolgo bi bilo, opisati vse govore in druge podrobnosti. le toliko bodi rečeno, da smo se zabavali pri dobro pokriti mizi, ki dela gostilničarju Vojsk-u vso čast, in dobri kapljici rujnega Schweigel-novega vinca, v trdo noč tembolj, ker je pri odmorih skrbela dobro vbrana godba za kratek čas. H koncu izrekamo še vsem, kateri so k dekoraciji v šoli, ali tudi pri drugih delih slavnosti kaj pripomogli, našo prisrčno zahvalo. Vsi pa se bodemo lepega dneva vedno z veseljem spominjali. Gospodu učiteljskemu veteranu pa želimo, da še nosi mnogaja leta krepak in vesel svoj „križ“. V to pomozi Bog! Stanimir.

Šmarje pri Jelšah. Šmarijsko-Rogatsko uč. društvo je zborovalo v minolem letu šestkrat. Delovanje njegovo bilo je dokaj živahno in plodno, kajti zborovanja se je vdeleževala večina zavednih učiteljev našega okraja. Pedagogiško-didaktične razprave, ki so potrebne vsakemu učit. društvu in za razvoj pedagogičko-didaktičnega znanja za vsakega učitelja posebej, bile so dobro pred našane. Obravnavale so se sledeče točke: 1. O нравstvenej vzgoji, referent g. Blenk. 2. O Lavtar-jevem metričnem računilu, g. V. Strmšek. 3. Razprava pravil „zaveze“ gg. Iv. Debelak in R. Knaflič. 4. Metodična obravnava pesmi „Popotnik“, praktično z učenci R. Knaflič. 5. Razprava konferenčnih vprašanj in 6. O sadjarstvu g. Jos. Kotnik. Društvo je v svojem 1. zborovanju potrdilo potrebo „Zaveze slov. uč. društev“ ter ob enem naznanilo svoj pristop. Društvo je svojim delovanjem zastopalo koristi našega okraja, pestovalo kolegialnost ter v obče skrbelo za razvoj in ugled našega šolstva in stanú. To nalogo bode izvrševalo tudi v prihodnje v zvezi z drugimi društvi v organizovanej „Zavezi“. Nas nije združila nobena druga moč, da se zbiramo in si v roko segamo, kakor moč tovarišstva, stanovske zavesti. To je ljubav kolegialnosti! V ljubavi je moč in delo! „V delu je blagor!“ Delo je izvor zadovoljnosti naše. Samota, oddaljenost od sodrugov in književnosti vodi na pogubna stranska pota, le sestanki, zborovanja in razgovori stvarjajo učitelju ponovljena načela na pedagogičkem polju.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] dovolil je za zgradbo šole v Premstätten-u (okraj Gradec) 250 gold. in za zgradbo šolskega poslopja v Selcih na Kranjskem tudi 250 gld. podpore.

[Odlikovanje.] Prof. dr. Vatroslav Jagić na Dunaju dobil je naslov dvornega svetnika.

[Iz c. kr. štaj. dež. šol. sveta.] V svoji seji z dne 14. febr. 1889 vzel je c. kr. dež. šol. svet letno poročilo o stanju štaj. srednjega šolstva, kakor se je predlagalo vis. c. kr. ministerstvu za uk in bogočastje, na znanje, je odobril na podlogi poročila stavljenе predloge, je izročil glavnemu učitelju, profesor Albert Gauby -ju interimist. vodstvo c. kr. izobraževališča za učiteljice, glavnemu učitelju, prof. dr. Karl Sauder -ju pa interimist. vodstvo c. kr. učit. izobraževališča v Gradcu in je privolil, da se vstanovi pri ljudski šoli v Kapfenbergu napredovalni tečaj ter da se ljudska šola v Lehnau (Mariborsk. okraja) razširi provizorično v dvorazrednico.

[Ogerski naučni minister] je trdil v zbornici poslancev, da je moč vojske in varnost države več vredna nego narodna kultura. — Če že naučni minister tako, kaj pa ostane potem za honvedskega ministra?!

[Učiteljica, velika dobrotnica českomu narodu] Gospodična Anna Šourkova (čitaj: Šurkova), 58 let stara učiteljica česka, darovala je v svojej poslednej volji ves svoj imetek 23.000 gld. Budjevijskej sirotišnici usmiljenih sester sv. Karla Boromejskega, 2000 gld. ubogim dijakom na obeh državnih gimnazijah v Budejevicih, Mladi Boleslavi in v Rihnu 1000 gld. zavodu za gluhoneme v Budejevicih 100 gld. v obveznicah za katedralno cerkev v Budejevicih in mnogo drugih manjših darov v človekoljubne namene. Gospodična Šourkova je umrla pred kratkim nagle smrti na potu v Hosin, kjer je hotela obiskati grob svojega pokojnega brata.

[Kraljevske pisateljice.] Belgijska kraljica in njena hči, princesinja Klementina izdavate mesečnik za mlade dame pod naslovom: „La jeune fille“ (mlada deklica). Rumunska kraljica Elizabeta, znana po svojih rumunskih ljudskih pripovedkah „istorije“ s pseudonymom „Carmen Sylva“, je obljubila, da dopošlje pesem za vsako številko.

[Ruska mecenatka] Spoštovana meščanka F. Ivankova Usakova darovala je Moskovskemu vseučilišču 300.000 rubljev v ta namen, da se obrabijo obresti za ustanove učečim se obojih fakultet.

[Botanični vrti.] Na vesoljnem svetu nahaja se dandanes 197 botaničnih vrtov, in sicer jih ima Nemčija 34, britske naselbine 27, Francoska in naselbine 25, Laška 23, Rusija in Sibirija 18, Avstro-Ogerska 13, Angleška in Irska 12, Skandinavija 7, Belgija, Holandija, Španija in Zjedinjene države po 5, Portugalsko in Švica po 3, Danska in Rumunsko po 2, Brazilija, Chili, Ekuador, Egipet, Grška, Guatemala, Japan, Peru in Srbija pa po jednega.

[Redko teženje po izobrazbi] predstavlja se nam v kitajskih knjigah tičočih se učenjakov. Med drugimi imenuje se Che-yin, ki tudi po noči ni prestal čitati knjige. Ker pa si vsled uboštva ni mogel pripraviti druge luči, del je kresnico pod steklenico in pri svitlobi te muhe čital. — Enako je ubožni mladeneč Šun-Kang čital pri odsévu snega. Chu-mai-čin živil se je sicer z razvoževanjem in prodajanjem paliva v svojem rodnem mestu a pri tem je marljivo čital in popél se k visokem dostojanstvu. — Jimil konečno je pri paši vedno imel knjigo pri roki in kadar ni mogel čitati, privezal jo je kravi na rog, da bi se mu ne izgubila.

[Pravopisni prepiri.] Nemei imajo s pravopisom pravo nadlogo. Kot ilustracijo za to prinaša „B. Zeitung“ naslednjo anekdoto: Trije petelini sešli so se v vsej svoji ošabnosti zarano v jutro na dvorišču, da bi se izkusili, kateri najpraviilnejše zakukurika. Najstarejši loputne s perutmi in zapóje: „kiki-

riki“, češ, le to je pravilno: z navadnim i. Drugi molči, poslušaj, pa začne: „kükirikü“. „Kaj nam je za to“, je dejal, „kakó to človek piše; tako-le je to najmanj težavno“. Najmlajši pa spusti zmagonosno „kükiriki“; po najnovejšem načinu je le takó jedino prav. Ta prepir slišal je na strani neki jezikoslovni doktor ter zaklical: „Tiho bodite, od vas nobeden ne kukurika po novem prapovpisu“. — Se-li mar ne more obračati ta anekdota tudi na naše slovenske razmere?

Vabilo. Ormoško učiteljsko društvo imelo bo 14. sušča t. l. ob 10. uri predpoldan v ormoškejši šoli redno mesečno zborovanje sè sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanja: a) g. F. Megle: „Teorija in praksa v ljudskej šoli“; b) g. F. Rakuše: „Kmetovalstvo v ljudskej šoli“. 4. Volitve: a) pevovodje, b) zaveznih delegatov. 5. Vplačevanje letnine in doneskov za „zavezo“. 6. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo k drugemu obènemu zboru društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega, ki bo de v četrtek 4. aprila 1889. l. ob 9. uri dopoludne v šolskem poslopju v Cérkniei s tem-le vspeedom: 1. Poročilo o društvenem delovanju preteklega leta. 2. Pregled letnega računa. 3. Volitev treh pregledovalcev računov. 4. Volitev petih udov v društveno vodstvo. 5. Določitev letnega prispeka za prave in podporne ude. 6. Določitev cene od društva izdanega spisa „Opis Logaškega šolskega okraja“. 7. Volitev delegatov v zavezo slovenskih učiteljskih društev. 8. O vstanovitvi posojilnice in hranilnice poročaj g. Miha Poklukar, učitelj v Starem trgu pri Ložu. 9. O šolskih uradnih tiskovinah predava g. Josip Benedek, nadučitelj v Planini. 10. O šolskih vrtih, govori gosp. Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Dol. Logatcu. 11. Nasveti in prosti govori posameznih društenikov. V Dol. Logatcu. dne 1. marcija 1889.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega.
Vojteh Ribnikar, predsednik.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem: Gosp. Ve koslav Strmšek, pdu. v Ponkvi imenovan je učiteljem v Št. Petru v medv. selu; gosp. Ivan Wejxl, suplent v Brezulah, dobil je učit. mesto tukaj; gosp. Franjo Slanc, pdu. v Blačici pa III. učit. mesto v Badečah na Kranjsk.

Na Kranjskem: Gspđ. Alojzija Moos, pr. učiteljica v Tunjicah, je šla v Nevlje pri Kamniku, kjer je g. Ivan Zarnik zopet oboel. — Stalno so nastavljeni gg.: Rajm. Justin, začasni učitelj v Preloki; France Gregorač kot učitelj na II. mestu in gspđ. Matilda Parma kot učiteljica na III. mestu v Merliki; France Šešark, II. učitelj in Friderik Kaveky, III. učitelj v Kočevju; Karol Simon, učitelj v Lescah; France Rus, učitelj v Ribnem (na Gorenjskem). — Učit. službe so dobili gg.: Anton Maier, naduč. na Jesenicah, na mestni nemški deški lj. šoli v Ljubljani; gspđ. Ema Ravnahar in Franč. Heršič na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani (do zdaj tudi tú); Janko Toman, učitelj v Kotiču pri Litiji, II. učiteljsko mesto v Moravčah; France Lovšin, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano nadučiteljsko službo v Vinici; Anton Kadnec, učitelj v Banjaloki, učiteljsko službo v Adlešičah. — Gspđ. Ivanka Cvek, učiteljica v Št. Vidu nad Ljubljano, je 11. febr. v Ljubljani umrla. Naj v miru počiva!

NATEČAJ.

Štv. 152.

Učiteljsko mesto.

Na enorazredni ljudski šoli v Bučah se umešča učiteljsko mesto po IV. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljene ga okrajn. šolskega sveta pošljejo do 31. marcija t. l. krajnemu šolskemu svetu v Bučah, pošta Kozje.

Okr. šolski svet Kozje, dne 27. februvarija 1889.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**